

פרשתנו מתחילה ברגעים העליונים והנשגבים של חנוכת המשכן שהיה בראש חודש ניסן. חז"ל מעידים על יום זה שנתעטר בעשר עטרות: "תנא אותו היום נטל עשר עטרות: ראשון למעשה בראשית, ראשון לנשיאים, ראשון לכהונה, ראשון לעבודה, ראשון לירידת האש, ראשון לאכילת קדשים, ראשון לשכון שכינה, ראשון לברך את ישראל, ראשון לאיסור הבמות, ראשון לחודשים". אותו היום הגדול, ראש חודש ניסן, עליו כתוב "כי היום ה' נראה אליכם". ביום הזה נראה כבוד ה' אל עם ישראל, כפי שכתוב: "ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם וירא כבוד ה' אל כל העם".

מיד לאחר מעמד מרומם זה מצווה התורה "דברו אל בני ישראל לאמור, זאת החיה אשר תאכלו מכל הבהמה אשר על הארץ, כל מפרסת פרסה ושועת שסע פרסה, מעלת גרה בבהמה אותה תאכלו".

יש מקום לשאול, מה הקשר בין המעמד האדיר הזה, לדיונים קטנוניים מה אכניס לצלחת שלי? ונראה שהתורה מלמדת אותנו דבר חשוב ויסודי, שאחר ההתרוממות העליונה, ההתלהבות העצומה, יש צורך שכל יחיד ויחיד יפנים ויקלוט את הקדושה. הביטוי לדבר זה הוא תיקון השולחן הפרטי והאישי של האדם - תיקון הדבר הכי בסיסי, תיקון האכילה - תיקון היכולת לבחור ולמייין מה נכנס לגופנו, מה נלקט בתוכנו, מאילו יסודות אנו בונים את הגוף שלנו.

אנו נמצאים בימי ספירת העומר, וגם בהם ניתן להצביע על אותו המהלך, מיד אחר ההתגלות הגדולה של ליל השימורים, הלילה אליו ציפה העולם כולו מרגע ברייתו, הלילה בו הקב"ה בעצמו "אני ולא מלאך, אני ולא שרף, אני ולא השליח, אני ה' אני הוא ולא אחר", אחר שראתה גם שפחה על הים מה שלא ראו גדולי הנביאים ישעיהו ויחזקאל, אנו ניגשים לעסוק בספירה יום יומית, בצעדים יום יומיים, להתכונן לקבלת התורה, להכין את עצמנו למעמד הגדול, מעמד מתן תורה. בספירת העומר אנו כל שבוע מתקנים מידה אחרת, ובכל יום יום צד מצדדי המידה, השבוע זוהי מידת הגבורה, שעוסקת בירידה מהאור הגדול לצעדים הקטנים כפי שכותב הרב קוק בספרו מוסר אביך:

"מכלל מדות הנפש, המחויבות אל השלמות, היא גם-כן מידת הגבורה, שהיא גבורת הנפש, שאי אפשר כלל שיהיה מבלעדה שלם באמת בדעת ויראת ד', ומכל שכן שאי אפשר מבלעדה לבא להשגות נכבדות. ומכלל מדת הגבורה הוא, שכל דבר שכבר הסכים בנפשו, שצריך להשתדל בו מצד חובת שלמותו, תהיה ההסכמה חזקה אצלו, ולא יקוץ בכל פרטיה הרבים, וגבורת נפשו תדריכהו, שיעשה בחשק טהור את המעשים הגורמים לבצע תכלית נאה גם בהיותם בדרך רחוקה. כי בלא מדת הגבורה, אמנם באותה שעה שתתיישב הנפש מיראת ד' וחיוב זהירות המצות תתלהב רוחו לשקוד בתורה, לדעת כבוד יוצרו ואופן עשיית הטוב בעיניו, אבל כאשר ימשך בעומק הפלפולים ומרחבי הקודש של ההתפשטות וההסתעפות, כבר אזלה הלכה לה אותה ההתלהבות שבאה ממקור הציור הראשון. וצריך שמדת הגבורה תשלוט בנפש, שכל מה שהחליטה להתעסק בו בטוב לה, תאחז בו ולא תרפהו, ותגדל בה השמחה התמידית, המלאה מנוחה, של קביעות בעוז העלייה, ואינה משתנית בכל עמקי מצולותיו ונבכי זרמיו".

או כפי שכותב הרב קוק את הדברים באורות הקודש (חלק ד', עמ' תב):

"כמה גדולה היא מלחמתי הפנימית, לבבי מלא עריגה רוחנית גבוהה ורחבה, חפץ אני שהנועם האלוקי יתפשט תמיד בכל קרבי... והנני תמיד הומה, שואג בעצמיותי הפנימית, בקול גדול אור אלוקים הבו לי, תענוג אל חי ושעשועו, גודל יפעת בקרת מלך עולם, אל אלוקי אבי, אשר בכל לבי הנני נתון לאהבתו. אשר פחדו ירוממני. ונשמתי הולכת היא ומתנשאת, מתעלה היא על כל השפלות, הקטנות והגבולות, שחיי הטבע, הגויה, הסביבה, וההסכמה מגבילים אותה, לוחצים אותה בצבתים, משימים אותה כולה בסד.

והנה שטף חיובים בא, לימודים ודקדוקים לאין תכלית, סיבוכי רעיונות, והוצאת פלפולים מדייקנות של אותיות ותיבות, באה וסובבת את נשמתי הצחה, החופשית, הקלה ככרוב, הטהורה כעצם השמים, השוטפת כים של אור. ואני עוד לא באתי לזאת המדרגה, לסכות מראשית עד אחרית, להבין נועם שמועה, להרגיש מתק כל דקדוק, להיות צופה באור שבמחשכי עולם".

יש מחלוקת עצומה בין הצדוקים והבייתוסים לבין חכמי ישראל מתי מתחילה ספירת העומר, ומחלוקתם נסיבה סביב המילים "וספרתם לכם ממחרת השבת" – לשיטת הצדוקים והבייתוסים השבת האמורה היא אכן השבת הרגילה, וספירת העומר ממילא צריכה להתחיל משבת חוה"מ, אך לשיטת חכמי ישראל השבת האמורה היא יו"ט ראשון של פסח, מה יסודה הרוחני של המחלוקת הזאת?

ראיתי פירוש נפלא, של הרב יונתן זקס, ואנסה להביאו בתמצית, כבר כתבנו שספירת העומר, מיד מעוררת בנו קישור למן, שירד עומר לגולגולת, והצדוקים והבייתוסים ממילא סברו שספירת העומר צריכה להתחיל ביום ראשון שהרי המן התחיל לרדת ביום ראשון, כפי שמפורש בפסוקים: "ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו" (רש"י שמות טז, א ושפתי חכמים שם), וממילא הספירה צריכה לדורות צריכה להתחיל מיום ראשון.

אך חכמי ישראל סברו שאכן ספירת העומר מחוברת למן, אך לא לתחילת ירידתו, אלא לסוף ירידת המן, והמן פסק לרדת ביום ט"ז בניסן כפי שמבואר בספר יהושע: "ויחנו בני ישראל בגלגל ויעשו את הפסח בארבעה עשר יום לחדש בערב בערבות יריחו, ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח מצות וקלוי בעצם היום הזה, וישבות המן ממחרת באכלם מעבור הארץ ולא היה עוד לבני ישראל מן ויאכלו מתבואת ארץ כנען בשנה ההיא".

ויש כאן שינוי תפיסה מהותית, לשיטת הצדוקים והבייתוסים ההכנה לקבלת תורה היא אכילת לחם משמיים, הדרישה לקבלת תורה היא חיי נס, התורה היא מתת הא-ל ולא עבודת האדם, התורה היא לחם משמיים, לחם שמלאכי השרת אוכלים אותו, אפשר בהחלט להבין את התפיסה הזאת.

אך זהו בדיוק החידוש האדיר של חכמי ישראל, שהתורה דורשת מאיתנו עמל ומאמץ, עבודה ועשייה, וילא בשמיים היא, ואנו נדרשים להוציא לחם מן הארץ, יותר מכך העומר הוא תיקון כל הבחינות הנמוכות, ולכן הוא שעורים שהם מאכל בהמה.

ואולי הביטוי לשתי התפיסות האלה הוא המודגש בספר יהושע, המן הוא מאכל המדבר ואילו התבואה היא מאכל א"י, אנו רוצים תורת א"י, המשפיעה על כל החיים, המקדשת גם את הגוף, זהו שורש המחלוקת.

ימים אלו, מפסח ועד עצרת באים לחנך אותנו שההגעה אל התורה, אל השאיפות הגדולות, חייבת לעבור תמיד בדרך. בימים אלו אנו מצויים לספור כל יום, לכל יום יש חשיבות, אסור לדלג על אף יום בדרך אל היעד הסופי.

ככל שהאדם חפץ יותר להתעלות כל היצר הרע גובר עליו בצורות שונות של דמיון, עצלות וחוסר תשומת לב לפרטים הקטנים, ועל כן נדרשת הדרגה.

"על ידי מה שחפצים במידות חסידות גדולות מתגבר היצר הרע הרבה, והאדם מתדלדל ברוחניותו, ועל כל פנים מוציא כוח רב על מלחמת היצר הרע, שהיה יכול להשתמש בכוח זה להתעלות יותר ויותר. על כן אין אדם צריך לחשוך לעלות במידות חסידות עליונות שלא בהדרגה, כי אם להשתוקק לעלות תמיד מעלה מעלה בדרך הדרגה, ומגמת פניו תהיה לעלות למדרגה היותר עליונה, חייב אדם לאמר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב. יהי רצון שנוכח לעלות בדרך העולה לקבלת התורה.

נ.ב.

יום יום אני מעביר שיעור קצר (3 דק') על מידת היום, מוזמנים להצטרף:

<https://chat.whatsapp.com/Kf4pKq5dyvQ0JtluuDwZ5r>